Тэргүүний туршлагын индэр

Пэрэнлэй гуайтай уулзахад

Дэлгэрхаан сумын 1 дүгээр бригадын хоньчин Пэрэнлэй гуайтай уулзаж ажлы нь зарим туршлагаас яриуллаа

—Та төлөө 100 хувь бойжуулдаг аргаа ярьж өгнө үү?

—За хүү минь над хуримтлагдсан нэг их арга туршлага гээд байх юмаар ч бага шүү дээ. 2,3 жил төлөө 100 хувь бойжууллаа. 1961 онд 150 эм хониноос 161 хурга, 70 ямаанаас 75 ишиг бойжуулсан 1962 онд 160 эм хониноос 171 хурга, 70 ямаанаас 76 ишиг бойжуулж ирлээ. Энэ жилээс эхлэн хөрвийн аргаар бойжуулах зорилго тавин хаваржаандаа хөрвийн байр, өвс тэжээл хужир шүү, бууц зэргийг бэлтгэсэн. Нэгдэл ч анхааран туслаж байна. Харин урьд жилүүдэд төлөө пүнзэнд бойжуулж байсан юм. Ер нь төлийг бүрэн бойжуулахад шийдвэрлэх зүйл бол төлийн бэлтгэлийг бүрэн хангах, төллөх малыг зун намрын цагт тарга хүч бүрэн авахуулж, хавар ядарсан малыг нэмэлт тэжээлээр сайн тэжээх, хээл бүрэн авахуулах явдал юм гэж би боддогдсо. Энэ жил хониндоо 100 хувь зохиомол хээлтүүлэг хийлгэсэн. Ер нь хурга, ишиг доroосоо даарвал амархан өвчин олдог. Тэхээр хурга ишигний хэвтрийг үргэлж хуурай байлгах хэрэгтэй юм.

Харин гаднаас цантай хүйтэн бууц авчираад асгачих хэрэг биш шүү. Бэлтгэсэн хуурай бууцаа тогоонд хуурч жавры нь гаргаад төлийн дор, ялангуяа ишигний дор дэвсэж өхөд сүү нь сайн шингэж чацга алддаггүй юм билээ шүү гэж ярилаа.

—Танайх жилдээ хэдэн хөдөлмөр өдөр хийж аль хир зүйл авч байна даа.

—Манайх жилдээ 500 шахам хөдөлмөр өдөр бүтээж 2000 гаруй төгрөг бусад бүтээглэхүүн авч байна. Энэ ч хангалуун хүрэлцээтэй л байна,

—Та аймгийнхаа 40 жилийн ойд ямар бэлэг барих гэж байна даа гэлээ.

—За хүү минь манайх энэ жил төллөх 131 эм хонь, 51 эм ямаа хариуцан маллаж байна.

Тэхээр энэ бүх малаа онд бүрэн мэнд оруулж ирэх хавар төлөө 100 гаруй хувиар бойжуулж 40 жилдээ бэлэг барихаар бодож суугаа гээд яриагаа төгсгөв. Хоньчин Пэрэнлэй гуай 1962 оноос эхлэн БНМАУ-ын хөдөлмөрийн баатар Очир гуайн туршлагаар хонио маллаж олон дахин сэлгэж нүүх замаар хониндоо тарга хүч сайн авахуулж өнгөрсөн хавар хонины нь амьдын жин дунджаар 30 кг байсныг намар 10 сард хонь бүр дунджаар 46,6 кг болгож, хонь бүр 16,6 кг-аар нэмэгдсэн байна. Бас хонь ямааныхаа ашиг шимийг сайн ашиглаж хонь бүрээс 1,135 грамм ноос ямаа бүрээс 352 грамм ноолуур ашигласнаас гадна хонь бүрээс 10 литр ямаа бүрээс 19 литр сүү саалж ашиглажээ.

Ц. ДАМБА

Ууган

ХОНЬЧИД

Атар газрыг эзэмших залуучуудын нэрэмжит Баянцогтын сангийн аж ахуйд аймгийнхаа тэргүүний малчдын зөвлөлгөөнийг угтаж байгаа тэргүүний хоньчид олон байна.

Эдний нэг нь хоньчин Балжир юм. Тэрээр 1962 онд хөрвийн аргаар 352 хонь төллүүлж 352 хурга, 30 эм ямаанаас 31 ишиг бойжуулж авсан юм. Мөн хонь бүрээсээ 1410 грамм, хурга бүрээсээ 535 грамм ноос тус тус авч төлөвлөгөөгөө 104 хувиар биелүүлж ямаа бүрээсээ хялгас 600 грамм, ноолуур 300 граммыг авчээ. Одоо өвөлжөөндөө 800 хонь багтах тохилог сайхан саравчтай хашаа, 100 хургатай хонь багтах тохилог пүнз боосон сүрлээр барьж өвс 16 тоон, ногоон солом 20 тонн, хужир 2310 кг, бууц 10 тонныг өөрийн хүчээр татаж бэлтгээд тохитой өвөлжиж байна. Балжир нь БНМАУ-ын хөдөлмөрийн баатар Очирын туршлагаар ажилладгаас хонь нь үргэлж тарган, өвлийн улиралд ч турдаггүй байна.

Эднийх намар хурга ялгалтаар нэг хурганы амьдын жинг 30—35 кг болгож чадсан байлаа. Өөрийнхөө энэ сайхан ажиллагааг залуу малчдад цаг үргэлж заaж зөвлөж байдгаараа олондоо хүндэтгэгдэж нэр алдар нь мандсан манай тэргүүний хоньчдын нэг юм.

Сангийн аж ахуйн ууган хоньчны нэг Жигмэд 1962 онд 513 эрлийз төлөг хүлээн авч төлөг бүрээсээ 2560 грамм ноос ашиглан төлөвлөгөөг 110 хувиар биелүүлжээ.

Хоньчин Жигмэд өнгөрсөн оны 8 дугаар сард 699 хурга хүлээн авч билчээрээр таргалуулан 11 дүгээр сард хурга нэг бүрийн амьдын жинг 30—36 кг болгосон байлаа.

Жигмэд Нандийн давааны өвөрт усгүй билчээрт өөрийн хүчээр 4 метр гүн ус элбэгтэй худаг гарган ашиглалтанд оруулсан нь 10000 гаруй хонь намаржиж тавтай нутаглах сайхан боломцоог аж ахуйдаа олгожээ. Одоо өвөлжөөндөө 600 хонь багтах тохилог сайхан 3 тал саравчтай хашаа барьж өвс 20 тонн, хужир 5 тонныг татан тохилог, сайхан өвөлжиж байна.

Жигмэд аймгийнхаа 40 жилийн ойг угтаж эрхэлсэн хөдөлмөр дээрээ үр бүтээл гаргаж 1963 онд малын зүй бусын хорогдол гаргахгүй байх, малаасаа гарах ашиг шимийг 100—110 хувиар ашиглахын төлөө бүх хүчээ дайчлана гэж сэтгэл бахдан ярьж байна.

Х. ЧОЙЖИЛЖАВ.

Архустын сангийн аж ахуйн социалист уралдаанд авсан үүрэг

МАХН-ын удирдлагын дор энхрий хайрт эх орондоо социализмын материал техникийн бат баазыг бүтээн босгох хөдөлмөрийн их амжилтанд зоригжсон Архустын САА-н хамт олон бид 1963 онд үйлдвэрлэлийн салбар бүрт төлөвлөгөөг тоо чанараар нь давуулан биелүүлж ашигтай ажиллахаа илэрхийлэн үүрэг авах нь: 1963 онд САА, үйлдвэрлэлийн салбар бүрт ажиллаж байгаа малчин, ажилчин, ажилтан, сэхээтнүүд бид өөрийн ажил дээр хариуцах, тооцоолох, санаачлах, соёлжих, зохицуулах 5 зарчмыг хатуу биелүүлж ажиллана.

Мал аж ахуй

Улсад өгөх каракуль арьсны 65 хувийг нэг дүгээр зэрэгт өгч 100 эхээс авах төлийн тоог нэмэгдүүлж мал өсгөх улсын төлөвлөгөөг 100—116 хувиар биелүүлнэ.

Үйлдвэрлэлийн салбар суурь нэг бүрт аж ахуйн дотоод тооцоог нэвтрүүлж, ажилласны үр дүнд нэг малаас авах бүтээгдэхүүнийг 10 хувиар ихэсгэж нэгч бүтээгдэхүүний өөрийн өртгийг 1962 оныхоос нэг хувиар хямдруулна.

Малыг өсгөж их мах, их бүтээгдэхүүн авах түлхүүр бол малыг сайн таргалуулах явдал мөн гэж үзэж төлөг ба эхээс салгасан хургыг баатар хоньчин Очир, каракуль эм хонийг 65 кг хүртэл таргалуулсан өөрийн аж ахуйн хоньчин Нацаг нарын билчээрийн аргаар таргалуулах туршлагыг 100 хувь эзэмшиж төлгийг 45, хургыг 34, эм хонийг 55 кг, хуцыг 85 кг, бяруу г 256 кг жинд хүргэнэ.

Мал бордох пункт байгуулна. Мал эмнэлэгийн ферм дундын суурин эмчилгээний газрын ажиллагааг улам бэхжүүлэн суурьудад гэнэтийн биш шалтгаанаар мал хорогдох явдлыг зогсоож малын үхэл хорогдлыг 1961-62 оныхоос 56 хувиар багасгана. Төрөл бүрийн амин тордлогууд хээлтэй гүүний илтсийг өргөн хэрэглэж эмчилгээ ба урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний чанарыг сайжруулж малын өвчин гаргалтыг 10 хувиар багасгана.

Үхсэн малын хүүрийг боловсруулах цех, холимог тэжээл бэлтгэх пункт мал угаалгын механикжсэн вань тус тус хийж малчны механикжсан бригад 3-ыг байгуулж бүх фермүүдийг отряд салбар, хэсгийн зохион байгуулалттай болгоно. Зохиомол хээлтүүлгийн байнгын ажиллагаатай суурин пункт 1, хуурай худаг 3-ыг байгуулж шувууны байрыг механикжуулах ба туулайн ферм 80 эх туулайгаар байгуулна.

Газар тариалангийн талаар

Тогтвортой өндөр ургац авахын тулд хаврын хагалгааг агрегатын аргаар хийж вандуйг цэврээр тариалах ба 156 га газарт хар будааг өргөн мөрөөр тарина.

Нэг га-гаас авах ургацын хэмжээг өнгөрсөн оныхоос 3,2 центнерээр нэмэгдүүлж улсад нийлүүлэх будааны төлөвлөгөөг 103 хувиар биелүүлнэ. Ногоо хадгалах 156 тонны багтаамжтай галладгүй нүхэн зоорь 1, рига маягийн скад 2-ыг нийтийн субботникаар барина.

Бууц шорооны холимгоор бордоо бэлдэж эрдэнэшиш, вандуйн тариалалтыг бордож ургацыг улсын төлөвлөгөөнөөс 16 хувиар давуулна.

Будааг хордуулах ачих ажиллагааг агрегатлан хийж нэг дамжлага ажиллагааг хасаж механикжуулна.

Тарианы талбайн түүхийг бичиж хөтлөх ба талбайг өргөтгөж тэлэх ажил зохионо.

Авто машины сул зогсолтыг багасгаж жилийн тонн км-ийн төлөвлөгөөг 116 хувиар биелүүлнэ.

Малчид ажилчдын соёл ахуйн талаар

Малчны сургуулийг 2 дугаар улиралд нээж тогтмол ажиллуулж 25 хүн суралцуулна. Бүх ахлах малчдыг 166 хувь, санитарч, зохиомол хээлтүүлгийн - техникч, ангилагч болгоно.

Трактор, техникчдийн мэргэжил дээшлүүлэх курсыг 1 дүгээр улиралд нээж 35 хүн суралцуулна.

Улс төрийн мэдлэг дээшлүүлэх дугуйланг 7 хоногт нэг удаа хичээллүүлж бүх малчдыг хамруулна.

25 хүнд орос хэлний анхны мэдэгдэхүүн сургана.

Зөвлөлт ба бусад ардын ардчилсан орнуудаас уригдаж тус САА-д ажиллаж байгаа мэрэгжилтэн бүрээс 2-оос доошгүй зүйл сурч үлдэнэ.

САА-ын дарга Мунаа
Намын Хорооны дарга Барьд
Эвлэлийн Хорооны дарга Даржаа
Ерөнхий зоотехникч Аюуш
Малчин Нацаг
Ерөнхий агрном Баасанхүү
Тракторчин Даржаа

Инжнерийн туслалцаа

Баянцогтын сангийн аж ахуйн инжнерээр Причистенский ажиллаадаг юм. Тэрээр сум сангийн аж ахуйн тракторын курсийн 30-аад сурагчдыг онол практик сайтай жолооч болгохын төлөө чармайж 12 хүний трактор комбайны курсээс гадуур орой бүр 8—11 цаг хүртэл хичээл тогтмол зааж үнэхээр бие хайрлахгүй зүтгэж байна.

Инжнер Причистенский тус сангийн аж ахуйд тооныы даацтай явдаг таль 1-ийг, өвлийн улиралд тракторын ус ба тос халаах 4 хөлтэй вааныг 4-ийг хийж ажилд оруулсан нь хөдөлмөрийн бүтээмжийг тус тус 2 дахин нэмэгдүүлжээ.

Нөхөр Причистенскийн сэтгэл харамгүй чин сэтгэлийн тусламжаар тус аж ахуй 1962 онд үр тариа 11851 га газар тариалж га бүрээс дунджаар 15,3 центнер ургац хураан авч төлөвлөгөө 177 хувиар биелүүлсэн бөгөөд улсад тушаах будааны төлөвлөгөө 155 хувиар биелүүлсэн юм.

Чойжилжав

* * *

МАЛЧИН ГОМБОСҮРЭН

Баянбараат сумын Баян-амь-лийз 2, нутгийн үүлдрийн 2 дугаар бригадын гишүүн Гомбосүрэн гуай аймгийнхаа тэргүүний малчдын зөвлөлгөөнийг ажлын амжилтаар угтаж байна.

Тэрээр хавар улсын бэлтгэлд тушаах насны эр хонь мал сараалжтай хашаа хоёрыг барьж өвс хужир хангалттай хураалж бэлчээрээ хувааралтай ашиглаж байгаагаас гадна бүгд 4 эр хонийг байнгын тэжээлд оруулан тэжээж байна. Бас 20 гүүг одоо хүртэл саалж өвлийн улиралд 5'0 гаруй литр айраг нэрдэлдээ тушаажээ.

Гомбосүрэн гуай өнгөрсөн жил улсын бэлтгэлд тушаасан хонь бүрээ дунджаар 43 кг-ын амьдын жинтэй тушааж, хонь бүрээс 1 кг 850 гр ноос ашиглалсан турш дагаатай малчин юмаа.

Дамбаржал

Тэмдэглэлийнхээ дэвтрийг сөхөхөд . . .

Хайрт найзууд аа? Та нар хагас жилийнхээ амралтыг тавтай сайхан өнгөрөөж их юм үзсэгээ үү?

—Би тавтай амарч их зүйл үзлээ. Тэмдэглэлийнхээ дэвтрийг хуудаснаас та нартаа со нирхуулахаар доор сийрүүлэн бичнэм.

* * *

Унтах нойроо хагаслан байж улирлынхаа шалгалтыг амжилттай өгөөд гэртээ харьж, төрүүлсэн аав, ээж, ах, дүүтэйгээ уулзахаар хүлгийн жолоо залж яаран явсан саяхны нэг өдөр хичнээн сайхан байваа.

Малчдын өвөлжөөний гадна дүнхийх өвсөн нуруу, түүний хажуугаар харагдах хашаа саравч, тухтай өвөлжиж байгаа малчдын ажиллагаа гэрчлэх мэтээ. Би яван явсаар Алтанбулаг сум орж гэртээ харилаа. Юуны өмнө Алтанбулаг сумын 8 жилийн дунд сургуулиар орж сонирхлоо.

Том цэлгэр тасалгааны нэг өнцөгт байрласан самбар сонирхож зогсохоод улирал давалан ангиа 100 хувь сурган багш Пагжав, Доржжугдэр, Цэвэлмаа гэсэн фото зураг байлаа. Түүний дэргэд онц сурлагатан Нэргүй, Должинсүрэн, тамирчин Мандал, Ганжуур, уран авьяастан Цэцгээ, Лхамсүрэн гэгчлэн бичсэн байсныг найзуудаа сонирхуулан ярихаар тэмдэглэн авч билээ.

Тэндээс гараад Төвийн 10 жилийн дунд сургуулийн хүүхэлдэйн дугуйлангийнхны тоглолт үзэхээр сумын клуб чиглэн явж байтал хашаан дотор уул овоо шиг хураалттай бургасны дэргэд хоёр өвгөн их л хичээнгүйлэн ажиллаж байгаа харагдав.

Тэнд очвоос 70 гаруй настай өвгөн Содов, Жамбал гуай хоёр хаягдал бургас цуглуулж ирээд нэгдэлдээ бургасан шүүр хийж туслахаар ажиллаж байгаа нь тэр ажээ.

Цааш явж хүүхэлдэйн тоглолт үзлээ. Төвийн 10 жилийн дунд сургуулийн хүүхэлдэйн дугуйлангийнхан „Туулайн бүжин", „Арслангийн ээж", „Өргөө" зэрэг жүжгүүдийг тун чадварлаг тоглов.

Сурагч Намсрай, Оюунбадрах, Дашмаа, Батсүх, Пэрэнлэй нарын тоглолт үзэгчдийн талархлыг ихэд татав.

Ер нь Намсрай, Оюунбадрах нар үзэгчдийг баясгаад зогсдоггүй бас жүжиг найруулан тавьдаг «Мэргэжилтэй найруулагчид» юм шүү.

Одоо тус дугуйлангийнхан аймгийнхаа 40 жилийн ой, залгамжлагч үүлгаана угтаж олон сайхан жүжиг найруулан тоглохоор бэлтгэж байгааг дашрамд үгүүлнэм.

сурагч ДОРЖСҮРЭН

Баянчандманаас

Баянчандмань дахь Цэдэвдаргатай худалдаа бэлтгэлийн анги, 1962 оны бүх төлөвлөгөө зорилтуудыг биелүүлэхийн тулд чармайлт гарган ажилласны үр дүнд 2240000 төгрөгийн бараа борлуулахаас 2296611 төгрөгийн гүйлгээ хийж 102,5 хувь, 14000 төгрөгийн ном борлуулахаас 14635 төгрөгийн ном худалдаж төлөвлөгөөг 104,5 хувь, нийтийн хоолны гүйлгээ 350000 төгрөг байхаас 360580 төгрөгийн хоол худалдаж төлөвлөгөөг 103 хувь, өөрийн бүтээгдэхүүнийг борлуулах төлөвлөгөөг 134 хувиар тус тус биелүүлжээ.

* * *

Баянчандмань дахь Сэр-од даргатай дундын засварын газар 1962 оны төлөвлөгөөт техник засварыг хугацаанд нь амжилттай дуусгаж төрөл бүрийн сэлбэг 108000 төгрөгийн бүтээгдэхүүн хийхээс 132000 төгрөгийн бүтээгдэхүүн хийж төлөвлөгөөгөө 15,9 хувиар давуулаад 1963 оны төлөвлөгөөт техник засварыг хугацаанаас нь өмнө чанар сайтай дуусгаж улсад олон мотор бэлтгэж өгөх зорилт тавин ажиллаж байна.

Х. Намсрай

* * *

БАЯНЦАГААНААС

Тус сумын хөдөлмөрчид 1962 онд мал өсгөх улсын төлөвлөгөөг 109 хувиар буюу 6912 толгой малаар давуулан биелүүлсний дотор Гомбосүрэн даргатай 4 дүгээр бригад 112 хувиар, Ёндонжамц даргатай 2 дугаар бригад 116 хувиар Дагдан даргатай 3 дугаар бригад 106 хувиар малаа тус тус өсгөжээ. Малынхашаа барих төлөвлөгөөг 100 хувиар нэгдлийн мөнгөн орлогын төлөвлөгөөг 126,6 хувиар бэлтгэл таван төрлийн ноосыг ерөнхийн дүнгээр 100 хувь, мал бэлтгэлийг 100,2 хувь, агт бэлтгэлийг 100,7 хувь, түүхий эдийн төлөвлөгөөт зүйлүүдээс үхэр адууны шир, хонь, ямааны арьс, идэшний тос, зэс гуйль, зэрэг 16 төрлийн үзүүлэлт дээр 100—208,3 хувиар, бараа гүйлгээг 103,7 хувиар, номын гүйлгээ 105,3 хувь, цэцгий тос боловсруулах төлөвлөгөөг 155 хувиар тус тус биелүүлжээ.

Энэ ололтоо улам бататгаж аймгийнхаа 40 жилийн ойд байгуулалга, хүн бүр ажлын өндөр амжилтаар бэлэг бэрихаар тодорхой үүрэг зорилготойгоор шуурхайлан ажиллаж байна.

Д. Лодон

Урлагаар үйлчлэв

Мядаг ахлагчтай аймгийн соёлын ордны сургалтын бригад 15 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр хөдөө орон нутгаар явж урлагаар үйлчлэв.

Лодойдамбын зохиол «Итгэж болно», Ардын харьцаа дуугаар найруулсан 4 хүний жүжигтэй гээр Алтанбулаг, Тариат, Лүн, Заамар, Угтаалын САА, Баянцогт, Баянчандманий дундын засварын газар, Нисэх зэрэг 8 газраар нийтдээ 13 удаа тоглолт хийж 2562 хүнд үйлчилжээ. Бригадынхан сум-нэгдэл, САА-ын клуб, улаанбуланийн ажилд туслаж шинэ дуу 6, шүлэг 8, шог гараа 1-ийг зааж яриа хийх зэргээр 17 зүйлийг сурталчилжээ.

Д. Дашзэвэг

Концерт тоглолоо

Жаргалант сум-сангийн аж ахуйн дэргэдэх туршлагын 11 жилийн дунд сургуулийн пионер сурагчид сонирхолтой концерт тоглолоо. Тоглогчдын дотроос пионер Уламбаярын хийсэн уран нугаралт, сурагч Будрагчаа, Жаргалсайхан нарын харилцан дуулсан „Маамуу нааш ир" гэдэг дуу, сурагч Дагдангийн уншсан морины цол, сурагч Очирбатын уншсан „тоогүйяа" гэдэг шүлэг, сурагчдын найраг хөгжмөөр тоглосон ардын хоёр дуу нууд үзэгч олонд их таашаагдав.

Д. Тэмөрчөдөр

Хариуцлагатай эрхлэгч С. ДИНСМАА

Зарлал

Батсүмбэрийн сангийн аж ахуйн харьяат Санжжав овогтой Нигарням дутуу тахирын тэтгэвэр авдаг 1883 тоот дэвтрийг гээгдүүлсэн тул хүчингүй болгосныг нийтэд зарлав.

ҮЭ зөвлөлийн санхүү

«Анхдугаар таван жил» сонины газар хэвлэв.

«Орон бүхний пролетари нар нэгдэгтүн!»

Анхх дугаар ТАВАН ЖИЛ

ТӨВ АЙМГИЙН НАМЫН ХОРОО,
АРДЫН Д. Х. Г. ЗАХИРГААНЫ СОНИН

15 дэх жилдээ №8 (1278) | 1963 оны 1 дүгээр сарын 24 | ПҮРЭВ

Аймгийн намын бага хурлыг ажлын амжилтаар угтая

Аймгийн намын хорооны тов чоо, аймгийн намын 12 дугаар бага хурлыг 1963 оны 3 дугаар сарын 14-нд хуралдуулахаар тогтлоо.

Аймгийн намын энэ бага хурал, өнгөрсөн хоёр жилийн дотор аймгийн намын хорооноос зохиосон улс төр, эдийн засаг, үзэл суртал, намын дотоод ажил, улс ардын аж ахуй сөёлын төлөвлөгөөт зорилтын биелэлтийг дүгнэн хэлэлцэнэ.

Урьдчилсан дүнгээс үзвэл тус аймаг 1962 оны мал өсгөх улсын төлөвлөгөөг 22341 толгойгоор тасалдуулж, өнгөрсөн онд байсан малаа 7574 толгойгоор хорогдуулав.

Үүнээс дүгнэлт хийж үзэл суртлын ажилтны улсын зөвлөлгөөний шийдвэрийг биелүүлэхэд орон нутгийн нам, улсын байгууллагууд 1963 оны мал өсгөх улсын төлөвлөгөөг заавал биелүүлэх бүх талын арга хэмжээг авах ёстой.

Энэ зорилтыг биелүүлэхийн тулд юуны өмнө үзэл суртлын ажилтны зөвлөлгөөний шийдвэрээр зэвсэглэн 1963 онд нэгч малыг зүй бусын хорогдлоор гарздахгүйн төлөө бүх хөдөлмөрчдийг дайчлан зохион байгуулж ядарч зутарсан малыг нэмэгдэл бүдүүн бахүчит тэжээлээр тэжээх өйрийн билчээрт маллаж, мал сүргийн арчилгаа, маллагаа сайжруулах нэн чухал асуудал болгарав.

Ялангуяа бог малын төлийг хөрвийн аргаар бойжуулахад бүх хүч бололцоогоо дайчлах зорилт нам, эвлэлийн гишүүд, бүх хөдөлмөрчдийн өмнө тавигдаж байна.

Үүнд: бүх төллөх бог малын сүрийг саравчтай хашаагаар хангах, хөрөвжилтөөр нь байрлуулах өрөө, тасалгаа хийх, төллөсөн эх мал, хөрөвжсөн төлд хэрэглэх өвс тэжээлийг төллөх байранд бүрэн татаж авах, төллөсөн эх малыг нэмэгдэл тэжээлээр тэжээх, сүү гээр дутмаг бог малын төлд нэмэгдэл сүү, тэжээл өгөх бүх боломжийг бүрдүүлэх нь чухал.

Тэрчлэн нарийн, нарийвтар ноостой хонины төлийг битүү байранд хүлээн авч бойжуулахаар бэлтгүүлэх, мал төллүүлэх өйрын билчээрийг нөөцлөн төлийг хөрөвжмөгч эх, төлийг билчээрлүүлэх хэрэгтэй. Бог малын билчээр усаар дутагдаж байгаа харгалзан худаг гарган ашиглах, бойжуулах төлийн гуравны нэг хувиас доошгүйд хүрэлцэхээр бодож төлийн элгэвч, уутыг (цэвэр хуучин даавуу, хөвөнгөөр) хийх суурь бүрт төлд хэрэглэх эмийн сан, тулш, гэрэл, хоол хүнс, ажиллах хүчийг одоогоос эхлэн бүрэн базаах.

1962 онд төлийг хөрвийн аргаар бойжуулсан тэргүүний малчидтай уулзалт хийлгэх, тэдгээрийн туршлагыг сууриуд хэд хөдөн цагаар зааж хичээллүүлбэл зохино. 1963 оны хаврын тариалангийн төлөвлөгөөг хангахын тулд аймгийн намын бага хурлын өмнө бүх машин тоноглолыг бүрэн засварлаж, хэрэглэгдэх үрийг бүрэн татан авч цэвэрлэх, шатах, тослох материалаа татан авсан байх ёстой.

Нэгдүгээр улирлын түүхий эд, ангийн үс, хөлдүүгийн төлөвлөгөөг бүрэн биелүүлж тээвэрлүүлэх.

Барилгын байгууллагууд барилгад хэрэглэгдэх модон материалыг бэлтгэн татаж хугацаат барилгын ажлыг шуурхай хийе.

Хүнс, үйлдвэрлэлийн хоршоолол, тээвэр, холбоо, нийгэм, соёл ахуйн хангамжийн бүх байгууллага үзэл суртал зохион байгуулалтын ажлыг нягт хослон 1963 оны нэгдүгээр улирлын төлөвлөгөөг хугацаанаас нь өмнө биелүүлсэн дүнгээр аймгийн намын бага хурлыг угтах ёстой.

Сэтгэл дүүрэн баяртай хүлээн авч байна

Сургууль амьдралын холбоог бэхжүүлж, ардын боловсролын системийг цаашид хөгжүүлэх тухай МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлөөс бүх ард түмнээр хэлэлцүүлэхээр гаргасан сэдвийг тус аймгийн төв хөдөөд баяртай хүлээн авч өргөн хэлэлцэж байна.

Жаргалантад

Тус сэдвийг хүлээн авах хөдөлмөрчдийн өргөн цуглаан Жаргалантын сангийн аж ахуйн төвд боллоо.

Цуглааныг сум-сангийн аж ахуйн намын хорооны товчоо ны гишүүн Жанчив нээж, 11 жилийн сургуулийн захирал Уртнасан МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлөөс гаргасан сэдвийг өөрийн сургуулийн ажиллагаатай холбож дэлгэрэнгүй танилцуулав.

Цуглаанд оролцогч 8 хүүхдийн эцэг ажилчин Гүрбазар, залуу багш Ишээхүү, БНМАУ-ын хөдөлмөрийн баатар Жанчив нарын зэрэг хүмүүс үг хэлэв.

Сургууль амьдралын холбоог бэхжүүлж, ардын боловсролын системийг цаашид хөгжүүлэх тухай гаргасан сэдвийн үг үгүүлбэр бүхэн нь ард бидний үр хүүхдийг ёстой л арван хуруу тэгш хүн болгож хүмүүжүүлэхэд манай нам засгаас үргэлж анхаарч байдгийн тод илрэл юм.

Иймд уг сэдвийг бид баяртай хүлээн авч байгаагаа илэрхийлэхийн хамт өөрсдийнхөө хүүхдийг 11 жилийн сургууль төгсгөхийн төлөө бүх хүчээ дайчилж ажиллана гэлээ.

Ц. Содномдорж

*** *** ***

Сэтгэл цагаан эхчүүдээ

Жаргалант сум-сангийн аж ахуйн төвийн бүх эхчүүд бид энэ сэдвийг баяр баясгалантайгаар хүлээн авч санаа нэгтэй сайшааж байна.

Сургуулийг амьдралтай сургалтыг үйлдвэрлэлтэй холбох үндсэн дээр ардын боловсролын системийг цаашид өөрчлөн сайжруулах талаар нам засгаас авч байгаа арга хэмжээ нь манай орны бүх залуу үеийг шинжлэх ухааны гүн бат мэдлэгтэй, хөдөлмөрт дур сонирхолтой хүмүүс болгон хүмүүжүүлэхэд онцгой үүрэг гүйцэтгэж байгааг өөрсдийн хөө үр хүүхдийг суралцуулж байгаа 11 жилийн сургуулийн хаа амьдралаас бид сайн ойлгож байна.

Бидний үр хүүхдүүд 8 ба 11 жилийн сургууль төгсгөхдөө зөвхөн ерөнхий боловсрол олоод зогсохгүй, хөдөлмөр, политехникийн боловсрол эзэмшиж хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн аль нэгэн салбарт ажиллах дадлага мэргэжилтэй болж гарна. Бид үр хүүхдээ өв тэгш мэдлэг дадлагатай, хөдөлмөрт дуртай коммунист зан суртахуунтай хүмүүс болгон хүмүүжүүлэхийн тулд бүх хүч бололцоогоо бүрэн дайчлах ёстой. Эхчүүд бид, сургууль, багш нартай нягт харилцаа тогтоож, хүүхэд нэг бүрийнхээ хүмүүжилд жигд санаачлагатай хандаж ажиллавал, сурагчдын сул суралцах, анги улирах, сургуулиас завсардах явдлыг устгаж сурлагын чанарыг сайжруулан, сургалтыг амьдрал, үйлдвэрлэлийн практик ажилтай холбоход нь сургууль багш нарын ажиллагаанд туслах эрхэм үүргээ нэр төртэй биелүүлж чадна.

Иймд МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлөөс сургууль амьдралын холбоог бэхжүүлж, ардын боловсролын системийг цаашид хөгжүүлэх тухай гаргасан сэдвийг хэлэлцэхэд идэвхтэй оролцохыг тус аймгийн сэтгэл цагаан, санаа нэгтэй бүх эхчүүдэд уриалж байна.

Жаргалант сум-сангийн аж ахуйн бүх эхчүүд

Өндөр бүтээлийн ажил эхлэв

Хэвлэлийн салбарынхан МАХН, төрийг үндэслэн байгуулагч их жанжин Сүхбаатарын мэндэлсний 70 насны ойг угтаж 10 хоногийн өндөр бүтээлийн ажил зарлан явуулж 1 дүгээр сарын үйлдвэрийн төлөвлөгөөг хугацаанаас нь 5 хоногийн өмнө давуулан биелүүлэх үүрэг аваад шаргуу ажиллаж байна.

ЧОНО АВЛАВ

Алтанбулаг сум 1963 оны 1 дүгээр сарын 13-нд чоно авлах ажилд бүх нийтийн хүчийг зохион байгуулж ажиллаж ны үр дүнд нэг өдрийн авлаар 4 чоно авлаж 1963 оны 1 дүгээр улирлын төлөвлөгөөг нэг өдөр 50 хувиар биелүүллээ.

Энэ ажилд 118 хүн оролцсоны дотроос аймгийн гүйцэтгэх захиргааны ерөнхий хэлтсийн дарга Нонж мөн жолооч Самбуу, Адъяатогтох нар бусдаасаа илүү их амжилт гаргажээ.

Д. Ичинхорлоо

Социалист байгуулалт ба сургууль

МАХН ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөл,намын 14 дүгээр их хурлаас ардын гэгээрлийн талаар тавьсан түүхэн зорилтыг биелүүлэх зорилгоор «Сургууль амьдралын холбоог бэхжүүлж ардын боловсролын системийг цаашид хэрэгжүүлэх тухай» боловсруулсан сэдвийг манай ардтүмэн халуунаар угтан авч хэлэлцэж байна.

Энэ бол сургалтыг үйлдвэрлэлийн хөдөлмөртэй холбох тухай марксист ленинист зарчмыг амьдралд хэрэгжүүлэн биелүүлэх, коммунист хүмүүжлийг түгээмэл эзэмшүүлэх арга замыг тодорхойлон заасан чухал баримт бичиг юм. Социалист нийгмийн үед сургалтыг үйлдвэрлэлийн хөдөлмөртэй холбох нь нэг талаар нийгмийн амьдрал хөдөлмөрийн анхдагч үндэс болох үйлдвэрлэлийн хөдөлмөрт гар бие оролцох явдлыг бүх нийтийн шинж чанартай хэрэг болгож, нөгөө талаар нийгмийн материалаг баялгийг өсгөн нэмэгдүүлж оюуны ба биеийн хөдөлмөрийн ялгааг аажмаар арилгахад сайхан нөлөө үзүүлэх эдийн засаг нийгэм улс төр,сурган хүмүүжүүлэх ач холбогдол бүхий том арга хэмжээ мөн.

Социализмын материал техникийн бааз байгуулах ажлыг шинэ хүнийг хүмүүжүүлэх ажлаас ангид салган үзэж хэрхэвч болохгүй.

Социализмын материал техникийн баазыг бий болгох гэдэг бол үйлдвэрлэлийн бүх салбар, хөдөө аж ахуй, тээвэр холбоо, барилга зэргийг орчин үеийн шинжлэх ухааны ололт амжилт дээр тулгуурлан асар ихээр хөгжүүлэх гэсэн үг юм.Энэ нь хүнийг хүнд хүчир биеийн хөдөлмөрөөс чөлөөлөн үйлдвэрийг механикжуулах, автоматчилах, цахилгаанжуулахыг хэлнэ.

Үйлдвэрлэлийг автоматчилах механикжуулахад хөдөлмөрийн шинж чанар үндсээрээ өөрчлөгдөж ажилчин хүний соёл техникийн мэдлэгийн хэмжээ дээшлэж улмаар оюуны ба биеийн хөдөлмөрийн хоорондох ялгаврыг арилгах нөхцлийг бүрэлдүүлэн өгнө.

Хөдөлмөрчин олон түмний соёл-техникийн мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх гол арга замын нэг бол бүх нийтийг заавал дунд сургуулиар хамран сургахын хамтад политехникийн сургалтыг тууштай явуулах явдал юм.

Манай оронд социализм байгуулж дуусгах ийм чухал үед хүмүүсийн боловсрол, сургуулийн ач холбогдол ихсэж нийгмийн хөгжилд эзлэх байр суурь нь өндөр болов.

Сургуулийн өмнө тавигдаж байгаа шинэ шаардлага бол зөвхөн социализмын материал техникийн баазыг бий болгохтой уялдан гарч байгаа биш мөн хүн ардын коммунист ухамсар соёлын хэмжээг эрс дээшлүүлэхтэй холбоотой юм.

Манай оронд социализмыг амжилттай байгуулж дуусгах ажил бол тус улсын сургуулиас чухам ямар бэлтгэлтэй залуучууд гарахаас ихээхэн хэмжээгээр шалтгаална.

Чухам ийм учраас МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд Нарын Зөвлөл сургууль амьдралын холбоог бэхжүүлэх үндсэн дээр ардын боловсролын системийг өөрчлөн хөгжүүлэх тухай сэдвийг боловсруулан гаргасан юм.Сургуулийг өөрчлөн байгуулахын хамаг учир утга юунд орших вэ?

1. Манай оронд социализм байгуулж байгаа практик зорилттой сургуулийн холбоог бэхжүүлэх, сургалтыг үйлдвэрлэлийн хөдөлмөртэй холбох явдал социалист хөдөлмөрийн бүтээмжийг өндөр болгох хэрэглүүр төдий биш өв тэгш хөгжилтэй хүнийг хүмүүжүүлэх ганц зөв арга мөн.

2. Нийгмийн амьдралын шинэ шаардлага үзэл санааны дагуу ажлаа өөрчлөж байгаа сургууль тус улсын нийгэм эдийн засаг, улс төрийн хөгжлийн явцад асар их нөлөөг үзүүлэх нийгмийн хөгжлийн идэвхтэй хүчин болно.

3. Социализм өөд хөгжиж байгаа манай орны тэр хөгжлийн хөдөлгөөн бол сургуулийг өөрчлөн байгуулах бодит үндэс нь болж өөрчлөгдсөн сургууль тэр хөдөлгөөнийг улам хурдатгах нөхцөл нь болдогт оршино.

Түүхийн богино хугацаанд БНМАУ д социалист аж үйлдвэр амжилттай хөгжиж, тус орон хоцрогдмол малаж ахуйн орон байснаа хөдөө аж ахуй, аж үйлдвэрийн орон болов.

Улс ардын аж ахуйн бүх салбарт үйлдвэрлэлийн социалист харилцаа ялж,шинэ нийгмийн харилцаа, ёс суртхуун, улс төрийн нэгдэл бүрэлдэн тогтов.

Энэ бүхэн бол манай орны сургуулийн сургалт хүмүүжлийн ажлыг социализм байгуулж байгаа практик ажилтай холбон зохиох бололцоотой болж байгааг йотолж байна.

МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд Нарын Зөвлөлийн сэдэвт дурьдсан нь;

Чухам ийм учраас социализмыг байгуулж дуусгах зорилт манай оронд тавигдаад байгаа нөхцөлд өсвөрийн залуу үеийг өндөр боловсролтой болгох төдийгүй биеийн ба оюуны хөдөлмөрийг хослуулан хийхэд бүрэн бэлтгэгдсэн хүмүүс болгох явдал гарцаагүй чухал болж байна.

Нөгөө талаар Дэлхий дахинд соёл шинжлэх ухаан, техник урьд үзэгдээгүй түргэн хөгжиж, электроны техник, атомын энерги, огторгуйн уудмыг эзэмших болсон энэ эрэн үед манай орны улс ардын аж ахуйн бүх салбарт орчин цагийн техник, шинжлэх ухаан түргэн нэвтэрч байгаа учраас хүмүүсийн хөдөлмөрийн шинж байдал үндсээрээ өөрчлөгдөж байна Орчин үеийн шинэ техникийг дээд хэмжээгээр ашиглаж чадах хөдөлмөрийн түгээмэл чадвар дадлагыг эзэмших техникийн үндсийг сайн мэддэг болох нь үйлдвэрлэлийн өөрчлөгдөж байгаа энэ нөхцөлд итгэл төгс, саатахгүй ажиллах бололцоог манай хүмүүст хангаж өгөх юмаа.

Тэгвэл ийм өргөн мэдлэг чадвар, дадлагыг гагцхүү бүх нийтийг заавал дунд сургуулиар хамарч сургалтыг политехникийн боловсрол олгох үндсэн дээр зохион байгуулан үйлдвэрлэлийг хөдөлмөртэй нягт холбосноор олгож болно гэжээ.

Сүхбаатарын бага нас

Манай нам,төрийг үндэслэн байгуулагч Д.Сүхбаатарын мэндэлсэний 70 жилийн ой удахгүй болох гэж байна.

Д.Сүхбаатарын бага насны амьдрал тэмцэл нь манай үеийн залуу охид хөвгүүдэд дайчин жишээ болно.

1893 оны 2 дугаар сарын 2-нд Сүхээ,ядуу ард Дамдингийн 3 дугаар хүү болон төржээ.Тэр үед наймаа хотонд ажил олоход маш хэцүү байсан учир Сүхээг 5 нас хүрэхээр эцэг нь гэр бүлээрээ Да хүрээ рүү нүүж консулын дэнжинд буусан боловч тэдний амьдрал төдий л сайжирсангүй Дамдин ажил олж хийгээд 10 мөнгө олж хүүхдээ тэжээх,эх Хандаа нь дээл,малгай төдийхэн оёж баячуудад зарагдаж хөлсөнд нь 5,10 мөнгө авч байлаа.Сүх, ах Дэндэв,Рэнцэн хоёртойгоо түлээ хагалах,ус зөөх,айлын зэрэг хонь хариулах,зомгол түүх ажил хийдэг боловч авах хөлс бага учир Сүхийн ходоод ихэвчилэн хоосон байдаг байжээ.

Энэ үед манжууд, монголыг 200 гаруй жил дарлан зовоож байсан юм. Хөл нүцгэн жаал Сүх, манжийн түшмэд, цэргийн эрхтэн монголд ягаад эзэн нь юм шиг байдгийг хэрхэн ойлгох билээ.

Оросын консулын нэг түшмэл, Дамдинтай гудамжинд дайралдаад таны хүү их авьяастай хүүхэд байна.

Орос үг олныг мэдэж байна. Түүнд бичиг зааж өгөх хэрэгтэй гэжээ. Тэр үед Сүхэд ном заах багш олдохгүй байв.

Гэвч Сүх биеэ дааж сампинд тоо бодох, нилээд үсэг мэддэг болов. Сүх, 13 нас хүрч эрдэм ном сурах юм сан гэж аавдаа хэлдэг боловч тэр үед ядуу хүний хүүхэд эрдэм ном сурах бололцоогүй учир Сүх, 14 настайдаа өртөөнд улаа нэхэх болсон нь түүнд амьдралын их сургууль болжээ.

Өртөөгөөр явж байгаа ноёд түшмэд Сүхийг үргэлж харааж, зодож, зүхэж байсан учир тэднийг үзэн яддаг байлаа.

Сүхийг 18 настай байхад 1911 оны 12 дугаар сарын 1-нд автономт монгол улс тогтлоо.

Сүх 19 настайдаа Хужирбуланд цэргийн алба хааж тэнд цэргүүдийн дунд ганцаараа уншдаг, бичдэг болж биеэ дааж винтов буу судлаад хамгийн мэргэн бууддаг, моринд гарамгай, цэргийн сургууль, биеийн тамирын талаар бусдаасаа гарамгай байжээ

1918 оны үед монголын дорно хилээр харчин гүн Бавуужав гэгч өдий төдий цэрэгтэй дайран орж ардуудыг сүйтгэн мал хөрөнгийг дээрэмдэж байв.

Бавуужавыг устгах хэрэгт Сүх гарамгай гавьяа байгуулж„Баатар" гэдэг цол 4 дүгээр зэргийн жинсээр шагнагдсан байна.

Одооноос эхэлж Сүхбаатар хэмээн нэрлэх болно гэж Хатан баатар Магсаржав хэлжээ

Сүхбаатар гэдэг нэр монголын өргөн уудам нутагт цуурайтах боллоо.

Сүхбаатар хот орж багш Жамьянтай уулзаж Монгол оронд болж байгаа үйл явдлыг ажиглаж мэддэг байв.

Халх голын дэргэд автономтыг аймшиггүй хамгаалсан залуу дарга одоо монголын төлөө тэмцэгчдийн талд бат зогслоо. Сүхбаатар 1918 онд хэвлэлийн газар үсэг өрөгчөөр ажиллаж байхдаа хүрээнд байсан Оросын хувьсгалчидтай танилцаж Октябрийн хувьсгалын нөлөөг тусган,өөрийн оронд хувьсгал гарах нөхцөл бүрэлдсэн тэр үед манай ард түмний шилдэг охид хөвгүүдийг эгнээндээ нэгтгэн манай ялалт амжилт бүхнийг удирдан жолоодогч МАХН,Ардын төрийг үндэслэн байгуулсан юм.

Р.Дамдинсүрэн

Манай сурвалжлагч

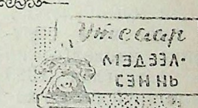

Архустын САА-ын эвлэлийн хороо (дарга нь Даржаа) хөдөө аж ахуйн бүх техникийг засварлах 25 хоногийн өндөр бүтээлийн ажил зохиож богино хугацаанд ирмүүн ажилласны дүнд засварлагдах бүх техникийн 68 хувийг засварлаад байна. Техник засварыг чанартай, шуурхай хийх ажилд Зөвлөлтийн мэргэжилтэн бригадын механик Бахолдим идэвхи чармайлттай ажиллаж трактор комбайндчыг засварын ажилд дагалдуулан сургаж байна.

Техник засварын ажилд МХЗ. эвлэлийн гишүүн Нохойхүү, Шагдар, Жүгдэр, Нямсүрэн нарын олон гишүүд бусдаасаа давуу ажиллаж өдөр бүрийнхээ нормыг 120—130 хувиар биелүүлж байна.

Бүх техник, засварын ажлыг 2 дугаар сарын 10 ны дотор дуусгаж трактор комбайнчдыг малын төл бойжуулах ажилд гаргахаар шамдан ажиллацгааж байна.